

Ορθοδοξία· ένα ομαδικό άθλημα.

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Θεολογία και Ζωή](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#)

Ἡ Κυριακή, ἡ πρώτη ἀπὸ τὴν περίοδο τῆς νηστείας, λέγεται Κυριακή τῆς Ορθοδοξίας, ὅπως ὅλοι μας ξέρουμε. Ὁ εορτασμός τῆς δὲν εξαντλεῖται φυσικά σε μια περιφορὰ τῶν εικόνων, σὲς πανηγυρικὲς λειτουργίες καὶ στα κηρύγματα που ἀκούγονται σὲς ναοὺς μας. Ὅλα αὐτὰ ἀποτελοῦν τὸν ἀπαραίτητο λειτουργικὸ διάκοσμο, τὸ ἀναγκαῖο πλαίσιο γιὰ τὸν εορτασμό τῶν γεγονότων. Μένει ὅμως ἕνα κενό, ὅσο δε μιλήσουν σὲς ψυχὴ κάθε χριστιανοῦ καὶ δὲν τὸν φέρουν σὲς

συνείδηση το γεγονός πως ανήκει κι αυτός στην Ορθοδοξία που γιορτάζει. Για να γίνει όμως αυτό, υπάρχει μια βασική προϋπόθεση: πώς μπορεί ν' απαντήσει ο χριστιανός στο βασικό ερώτημα, τι είναι η Ορθοδοξία.

Στο σημείο αυτό τα πράγματα δεν είναι καθόλου απλά. Καθένας δίνει την απάντηση που βρίσκει πιο πρόχειρη, ανάλογα με τη σχέση του με την Εκκλησία μας. Όσοι ανήκουν σ' άλλη θρησκεία μας βλέπουν σαν ένα τμήμα της χριστιανοσύνης, που για ιστορικούς λόγους έπαψε να έχει δεσμό με τη Δύση. Οι Δυτικοί χριστιανοί, καθολικοί και προτεστάντες, μας βλέπουν μέσα από το δικό τους πρίσμα, συνήθως στραβά και με μεγάλη άγνοια της πραγματικότητας. Έτσι οι καθολικοί παλιότερα μας θεωρούσαν σχισματικούς, που εγκαταλείψαν τον πάπα και τη Ρώμη. Οι προτεστάντες μας κατηγορούσαν για ανύπαρκτες διαφορές και εμμονή στην παράδοση. Τελευταία κάπως άρχισαν να αλλάζουν τα πράγματα, και σ' αυτό συνετέλεσαν τόσο το κίνημα της προσεγγίσεως των Εκκλησιών όσο και η ομαδική μετανάστευση των ορθόδοξων στις χώρες της Δύσεως. Σιγά - σιγά άρχισαν να γνωρίζουν όχι μόνο τη θεολογία μας από πρώτο χέρι και όχι από παλαιά και μονόπλευρα βιβλία, όπως γινόταν πριν, αλλά ξέρουν κάπως και τη χριστιανική μας ζωή. Έτσι άρχισε να μεταβάλλεται κάπως η εικόνα στη συνείδηση πολλών χριστιανών της Δύσεως σχετικά με την Ορθοδοξία.

Το πρόβλημα όμως δεν είναι τι γνώμη έχουν οι άλλοι, αλλά βασικά τι πιστεύουμε εμείς για τον εαυτό μας, ποιά είναι η ορθόδοξη αυτοσυνειδησία μας. Γιατί από το τι φρονούμε εμείς εξαρτάται ως ένα σημείο και η γνώμη των άλλων για μας.

Υπάρχουν ακόμη πολλοί ορθόδοξοι που προσπαθούν να προσδιορίσουν την Ορθοδοξία σε σχέση με τη Δύση, εξαίροντας τα σημεία που διαφωνούμε, λ.χ. την άρνηση του πρωτείου του Πάπα. Κάποιοι άλλοι βρίσκουν πιο απλοϊκά την Ορθοδοξία στους εξωτερικούς τύπους και τις φανερές διαφορές στο λειτουργικό τυπικό. Λίγοι προχωρούν στις θεολογικές διαφορές, αλλά το κάνουν μ' ένα τρόπο που δεν είναι προσιτός στο μέσο άνθρωπο, καθώς είναι γεμάτος από φιλοσοφικούς και θεολογικούς όρους ακατανόητους από τους πολλούς. Αυτοί οι τρόποι αντιμετώπισης του ερωτήματος είναι μέχρις ένα σημείο σωστοί και επιβάλλονται από την ανάγκη να συζητήσουμε με τους δυτικούς χριστιανούς. Τελικά όμως είναι περισσότερο προσδιορισμοί από έξω και όχι έκφραση αυτού που αισθανόμαστε μέσα μας ως ορθόδοξοι. Δείχνουν πιο πολύ τι δεν είμαστε και λιγότερο τι είμαστε.

Αυτό το τελευταίο, το τι είμαστε, μας το θυμίζει η ίδια η Εκκλησία με τη λατρεία μας. Κάθε γιορτή ζούμε την Ορθοδοξία. Οι ύμνοι μιλούν σε ποιητική γλώσσα για το τι πιστεύουμε. Η Θεία Ευχαριστία μας δίνει τη θεανθρώπινη διάστασή μας και το κήρυγμα μας δείχνει τον καθημερινό δρόμο. Μερικές όμως γιορτές μας μιλούν περισσότερο για το τι είναι Ορθοδοξία. Η σημερινή συγκαταλέγεται σε αυτές. Δεν

μπορούμε να αναφερθούμε τώρα σε όλα τα σημεία της βέβαια, θα μείνουμε μόνο σε ένα σημείο, σε μια εικόνα που υπάρχει στον Απόστολο και που δίνει ένα κεντρικό μήνυμα που διαχέει όλη τη γιορτή. Είναι η εικόνα της σκυταλοδρομίας, ενός πολύ γνωστού ομαδικού αθλήματος. Μιλώντας για όσους αγωνίστηκαν πριν από μας, ο Απόστολος θυμίζει πως δεν πήραν ακόμη το στεφάνι της νίκης, γιατί περιμένουν να φτάσουμε κι εμείς στο τέρμα του δρόμου...

Είναι μια όμορφη εικόνα, που χαρακτηρίζει την Ορθοδοξία σαν ένα ομαδικό άθλημα. Ας θυμηθούμε μερικά από τα χαρακτηριστικά του αθλήματος, για να φέρουμε έτσι στο νου μας και μερικά από τα γνωρίσματα της Ορθόδοξης Εκκλησίας μας.

Στο ομαδικό άθλημα υπάρχει πρώτα - πρώτα συνέχεια. Κάθε αθλητής παίρνει τη σκυτάλη από τον προηγούμενο και τη δίνει στον επόμενο. Χωρίς αυτή τη διαδοχή δεν υπάρχει άθλημα. Αν πάψει να σκέφτεται την ομάδα, δε μπορεί να γίνει λόγος για σωστή συμμετοχή του επιμέρους αθλητή. Αυτό συμβαίνει και στην Ορθοδοξία. Υπάρχει η συνέχεια και η συνείδηση πως καθένας μας ανήκει στην ίδια ομάδα. Αυτή η συνέχεια είναι η παράδοση της Εκκλησίας. Η παράδοση δεν είναι κάτι έξω από την ομάδα, αλλά η ίδια η ομάδα. Είμαστε ορθόδοξοι, γιατί τρέχουμε στη συνέχεια των πατέρων, που αγωνίστηκαν πριν από μας, και γιατί κρατάμε τη σκυτάλη για όσους θα ακολουθήσουν. Η παράδοση είναι η συνέχεια στον τόπο και το χρόνο. Είναι ολόκληρη η Εκκλησία που βαδίζει το δρόμο της. Αυτό μας θυμίζουν παραστατικά και οι εικόνες, που η αναστήλωσή τους έδωσε και την ιστορική αφορμή για την καθιέρωση της γιορτής.

Το άθλημα έπειτα σημαίνει αγωνιστικότητα. Δεν υπάρχει άθλημα και μάλιστα δρόμος, που να σχετίζεται με στασιμότητα και παραμονή στο ίδιο σημείο. Έτσι είναι και η Ορθοδοξία. Ένας συνεχής αγώνας, μια πορεία χωρίς σταμάτημα και χωρίς ανάπαυση σε ένα μέρος. Γιατί σταμάτημα θα σήμαινε τέλος τού αθλήματος, του δικού μας μέρους από το δρόμο, αλλά και όλης της ομάδας. Η ομάδα μας όμως, η Εκκλησία του Χριστού, δε σταματά, γιατί το τέρμα βρίσκεται στη δευτέρα Παρουσία του Χριστού. Όλος ο χρόνος μέχρι τότε είναι χρόνος αγώνα και πάλης, είναι πορεία μέσα στον χρόνο και τον κόσμο...

Σε ένα ομαδικό άθλημα χρειάζεται, έκτος από την αγωνιστικότητα, και το ομαδικό πνεύμα για να πάει μπροστά η ομάδα. Και εδώ βρίσκεται το ασθενές μας σημείο ιστορικά. Γιατί πολλές φορές, στο πρόσφατο κυρίως παρελθόν, οι Ορθόδοξες Εκκλησίες δεν είχαν πάντα το ομαδικό πνεύμα που έπρεπε, αυτό που μας άφησαν σαν παρακαταθήκη οι πατέρες και γενικότερα οι παλαιότεροι πιστοί. Αλλά και στο στενότερο, τον δικό μας, τον ελλαδικό χώρο, παρουσιάστηκαν συχνά φαινόμενα διαφωνιών και διχόνοιας μέσα στους κόλπους της Εκκλησίας, μερικές φορές για

ασήμαντες αφορμές και άλλες για προσωπικά θέματα. Δεν είναι του παρόντος ούτε να αποτιμήσουμε τα περιστατικά αυτά ούτε να επιρρίψουμε ευθύνες. Κάτι τέτοιο άλλωστε θα αποτελούσε εκδήλωση αντίθετη με το ομαδικό πνεύμα, με την αδελφική κοινωνία που διέπει σταθερά την Ορθοδοξία στο σύνολο της και στο μεγαλύτερο διάστημα της πορείας της. Τα όποια προσωρινά επεισόδια δεν μπορούν να αλλοιώσουν τη βασική και ουσιαστική σύμπνοια του ορθοδόξου πληρώματος στο διάβα των αιώνων. Άλλωστε η σύμπνοια δεν είναι μόνο η φανερή σύμπτωση απόψεων, αλλά κυρίως και σε πρώτη θέση η αποδοχή της ίδιας αλήθειας και ο αγώνας για την ίδια αγάπη. Και αυτή η σύμπνοια και το ομαδικό πνεύμα δεν έπαψε ποτέ να συνδέει τους ορθοδόξους.

Θα ήταν λάθος να υπερεκτιμήσουμε τις παραφωνίες που παρουσιάζονται κατά καιρούς στην Ορθοδοξία και να χάσουμε έτσι την ουσιαστική συμφωνία μας. Το ίδιο λάθος όμως θα ήταν και να παραβλέψουμε τελείως τους κινδύνους που μας απειλούν πάντοτε εμάς ως ορθοδόξους και όχι την Εκκλησία στο σύνολό της φυσικά. Ο μεγαλύτερος κίνδυνος είναι να αναπαυόμαστε στις δάφνες των πατέρων και να καυχόμαστε μόνο για πατραγαθία. Έτσι παύουμε να είμαστε αθλητές και γινόμαστε θεατές. Δυστυχώς ο κίνδυνος αυτός είναι υπαρκτός, αφού ένα μεγάλο μέρος των πιστών αδιαφορούν για τον αγώνα της Ορθοδοξίας σήμερα και παραπέμπουν όλα τα θέματα στους κληρικούς, λες και οι υπόλοιποι δεν είμαστε εξίσου υπεύθυνα μέλη της Εκκλησίας! Υπάρχει ακόμη ο κίνδυνος να μεταβληθεί ο αγώνας σε μάχη για τη διατήρηση εξωτερικών τύπων, κυρίως από μικροομάδες που θέλουν να έχουν το μονοπώλιο της Ορθοδοξίας. Ότι μια παρόμοια τακτική μόνο βλάπτει και ότι δεν είναι συνέχιση του αθλήματος, αλλά μάχη για ένα ξεκομμένο από την πορεία μας οχυρό, αυτό είναι ολοφάνερο...

Ο μεγαλύτερος κίνδυνος όμως είναι να χάσει ο αγώνας τη συνέχεια και τη συνέπειά του, την εμμονή στην αλήθεια και την άσκηση της αγάπης, με ένα λόγο τη γνήσια χριστιανική μαρτυρία στον κόσμο. Ο κίνδυνος αυτός υπάρχει όσο εξακολουθούμε πολλές φορές να αδιαφορούμε για την παράδοσή μας, ή την περιορίζουμε σε ό,τι μας αρέσει. Ακόμη συχνότερα εμφανίζεται, όταν στο όνομα της αλήθειας λησμονούμε την αγάπη, την καρδιά του χριστιανικού ευαγγελίου...

Για να είμαστε όμως δίκαιοι και να δώσουμε και την άλλη όψη των πραγμάτων, πρέπει να σημειώσουμε και τα όσα ευοίωνα σημεία παρουσιάζονται στον ορθόδοξο χώρο στις μέρες μας, που δείχνουν πως η Ορθοδοξία παραμένει μια ζωντανή ομάδα, που αγωνίζεται για τη βασιλεία του Θεού, που μαρτυρεί τη βασιλεία του Θεού με την παρουσία της στον κόσμο. Ε-δώ, σε πρώτη γραμμή πρέπει να αναφερθεί ο συντονισμός της δράσεως των διαφόρων επιμέρους Ορθοδόξων Εκκλησιών. Οι ανταλλαγές επισκέψεων των ηγετών και των θεολόγων, οι

συσκέψεις και τα συνέδρια για πανορθόδοξα θέματα, οι τακτικές συναντήσεις για τη σύγκληση Πανορθόδοξης Συνόδου, όλα αυτά δείχνουν πως έχουμε ξεπεράσει το στείο απομονωτισμό παλαιότερων εποχών και πως έχουμε βρει ξανά την ουσιαστική ενότητα στη σκέψη και τη δράση μας. Ακόμη ολοένα και περισσότερο φαίνεται η παρουσία της Ορθοδοξίας στο διεθνή στίβο, και μάλιστα όχι μόνο στα πλαίσια του διομολογιακού διαλόγου, αλλά και σε άλλα πανανθρώπινα θέματα. Με πρωτόπορο το Οικουμενικό Πατριαρχείο, οι Ορθόδοξες Εκκλησίες θυμίζουν στον σύγχρονο άνθρωπο όλο και περισσότερο που μπορεί να βρει τη λύση των προβλημάτων του.

Όλα αυτά τα θετικά σημεία όμως κινδυνεύουν να μείνουν χωρίς συνέχεια, αν δεν αναλάβει καθένας μας ενεργό μέρος στη μεγάλη πορεία της Ορθοδοξίας. Και αυτό είναι κάτι που δε λύνεται με ομιλίες ή με κηρύγματα άλλων στους ναούς, αλλά μόνο με ένα τρόπο: με την άμεση και ενεργό απόφασή μας να συμβαδίσουμε με τους πατέρες στο μεγάλο άθλημα, στον αγώνα για την εξάπλωση της βασιλείας του Θεού πάνω στη γη.

Πηγή: + Βασ. Π. Στογιάννου, «Η Εκκλησία στην ιστορία και στο παρόν», εκδ. Π. Πουρναρά.